

Література

1. Дмітрієва, О.А. Психологічні аспекти адаптації учнів у процесі навчання//Шкільному психологу. Усе для роботи. - 2009. - №12. - С. 16-19.
2. Ельконин, Д.Б. К проблеме периодизации психического развития в детском возрасте / Д.Б.Эльконин // Избранные психологические труды. – М.. 1989. – С. 231-234.
3. Психологія підліткового віку (від 11 до 14-16 років)// Подоляк Л.Г.Основи вікової психології: Навч. пос.- К., 2006.- С.94-103.
4. Решетіло С., Похваленко О. Готовність учнів 4 класу до навчання в основній школі // Психолог. – 2009. - № 8. – С. 16-20.
5. Цукерман Г. И. Переход из начальной школы в среднюю, как психологическая проблема / Г. И. Цукерман // «Вопросы психологи», №5. – 2001. – С.19-35.

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРЯННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Корчемлюк Олена Сергіївна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир.
Науковий керівник – канд. педагог. наук,
доц. Костюшко Юрій Олексійович

Соціально-економічні зміни та політичні перетворення, що відбуваються сьогодні в нашому суспільстві, зумовлюють підвищення напруженості та відчуття несприятливої атмосфери серед працівників державних органів влади, так як їх робота безпосередньо з цими змінами пов'язана. Специфіка професійної діяльності державного службовця полягає в тому, що дана професія має свої чіпкі вимоги, які вона ставить до особистості. Критерії професійної придатності чи непридатності особистості до роботи на посадах різного рівня і категорій у різних органах влади сьогодні недостатньо досліджені. Специфіка діяльності службовця в державних органах влади полягає в тому, що він не створює безпосередньо матеріальних цінностей, але забезпечує умови для матеріального виробництва, у нього особливий предмет праці, інформація, яка є і засобом впливу, яку він збирає, обробляє, зберігає, створює. Але на фоні цього існують високі вимоги до відповідальності, кваліфікованості, професіоналізму, правильної організації роботи та ін., що обумовлює виникнення у державних службовців професійного стресу, емоційного напруження, фізичного та психологічного виснаження, нервових перевантажень тощо. Науковий та практичний інтерес до професійного вигорання державного службовця полягає в тому, що цей феномен є безпосереднім проявом багатьох проблем, пов'язаних з професійною діяльністю державного службовця, його емоційним, психічним та фізичним станом, соціальним та сімейним середовищами. Отже, вивчення стану людини в трудовій діяльності, встановлення на цій основі закономірностей впливу факторів на виникнення і розвиток професійного стресу в системі «суб'єкт праці – професійне середовище», робить актуальним дослідження феномену професійного вигорання особистості.

Вперше гіпотеза про особливості психології державного службовця – «бюрократичного типу 73 особистості» – була висунута у 1940 р. американським соціологом Р.К. Мертоном. Увага вітчизняної психології до особистості державного службовця, вивчення особливостей його професійної діяльності, етапів кар'єри і розвитку професійно значущих якостей активізувалася у перші роки здобуття Україною незалежності. Особливу увагу при цьому було приділено вивченню особливостей професійної діяльності державного службовця: підвищеній відповідальності, емоційному напруженню, професійному стресу, фізичному та психологічному виснаженню, нервовим перевантаженням та ін. Вітчизняні і зарубіжні

науковці стверджують, що такий перебіг подій може призвести до професійного вигорання, коли працівник починає відчувати спустошеність, втому, деперсоналізацію, зниження професійної мотивації, підвищеної дратівливості, депресії тощо. Окремі аспекти явища професійного вигорання, в тому числі у державних службовців досліджували такі автори, як: Ю.В. Брильова, А.С. Горбатий, А.Г. Макарова, С.Д. Максименка, Н.Л. Ничта, В.А. Толочек та інші. Результати досліджень вказують на те, що є зв'язок між специфікою трудової діяльності особистості та вірогідністю появи в неї професійного вигорання. У той же час питання впливу специфіки професійної діяльності державних службовців на рівень їх професійного вигорання майже не розкрито в наукових працях і потребує додаткового вивчення.

Професійна діяльність державного службовця дуже складна і відповідальна. Він у межах регламентованих завдань та поставлених обов'язків здійснює аналітичні, контрольні операції на одному з напрямків роботи підрозділу, бере участь в узагальненні практики законодавства та ходу реалізації державної політики у відповідних сферах управління та забезпечення їх виконання. Державний службовець бере участь у розробці різних постанов, документів, заходів щодо виконання чинного законодавства, розвитку економіки, культури, освіти тощо. До обов'язків державного службовця входить підготовка проектів рішень та пропозицій керівництву щодо виконання доручень органів виконавчої влади вищого рівня. Він бере участь у розробці проектів нормативних та організаційно-методичних документів, інформаційно-аналітичних матеріалів, пов'язаних з прийняттям та виконанням управлінських рішень, а також відповідей на звернення та заяви, що надійшли на розгляд. Тому, при відборі та підготовці кадрів на посаду майбутніх державних службовців, в державних структурах здійснюється профорієнтаційна діяльність, що дає можливість отримувати заздалегідь запланований результат, заповнюючи вакантні посади в органах державної влади відповідними за фахом спеціалістами.

Професійна діяльність державного службовця вимагає від фахівця високого нервового напруження та спричиняє на нього велике інтелектуальне навантаження. Професія державного службовця потребує від людини володіння певними індивідуально-психологічними якостями: комунікативними здібностями та здатністю вислуховувати; урівноваженістю поведінки; рухливістю нервової системи. Через такі значні навантаження, які дає ця професія, державна служба не рекомендується людям з розладами серцево-судинної та нервової системи; тим, хто страждає нервовопсихічними захворюваннями; має інфекційні та алергічні хвороби.

Професійне вигорання являє собою складний, багатоплановий конструкт, що складається з цілого ряду негативних психологічних переживань, викликаних тривалими і інтенсивними міжособистісними комунікаціями, емоційно насиченими або когнітивно складними. Феномен вигорання можна розглядати як відповідну реакцію на тривалі стреси, що виникають у процесі міжособистісних комунікацій, і найяскравіше даний синдром проявляється у представників професій, що відносяться до системи «людина – людина».

Теоретичний та психологічний аналіз проблеми вказує, що фактори професійного вигорання у державних службовців криються у специфіці цієї професійної діяльності. Вона полягає в тому, що професійна діяльність державних службовців, передбачає велику кількість ситуацій з високою емоційною напруженістю і когнітивною складністю завдань. Основним факторам професійного вигорання державного службовця є потенційно висока стресогенність, яка обумовлена високими вимогами до цієї професії. Окрему групу факторів професійного вигорання становлять труднощі міжособистісного спілкування, що вимагає від фахівця значного особистого внеску у встановлення позитивних відносин і вміння управляти емоційною напругою ділового спілкування. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на пошук та розвиток психологічних засобів профілактики професійного «вигорання» державних службовців.

Література

1. Брильова Ю.В. Тези до публічного виступу: «Професійне вигорання державних службовців». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kds.org.ua/presentation/brilova-yu-v-tezi-do-publichnogo-vistupu-profesijnevigorannya-derzhavnih-sluzhbovtsiv>.
2. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений / Е.А. Климов. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 304 с.
3. Макарова А.Г. Синдром “эмоционального выгорания” /А.Г. Макарова // Психотерапия. – 2003. – № 11. – С. 20-25).
4. Максименко С.Д. Навчальний посібник: Синдром «професійного вигорання» та професійна кар’єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти/ С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, Т.В. Зайчикової – К.: Вид-во «Міленіум», 2004. – 216 с.
5. Ничта Н.Л. Проблема професійного "вигорання" державних службовців / Н.Л. Ничта, А.С. Горбатий // Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 24. – С. 265-270.

ОБРАЗ УСПІШНОГО ПІДПРИЄМЦЯ В УЯВЛЕННЯХ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Кулаковський Тарас Юрійович,
канд. психол. наук, доц.,
Кулаковська Ольга Григорівна,
асистент,
Житомирський державний
університет ім. І. Франка
м. Житомир.

Сучасний стан розвитку країни вимагає проведення швидких та рішучих реформ, що призведуть до поліпшення стану економіки. Наукові дослідники як із країн з розвинутою ринковою економікою, так і країн пострадянського простору постійно наголошують на значній ролі підприємництва у розвитку будь-якої країни.

Одним із чинників неефективності підприємництва у країнах пострадянського простору вважалося те, що підприємці не мали відповідного досвіду підприємництва та зростали при планово-командній системі управління економікою. З дня незалежності України та її переходу на ринкову економіку виросло ціле нове покоління, яке (теоретично) повинно мати здатність до підприємництва і мрію ним займатися.

Відповідно, якщо розраховувати на включення сучасної молоді у підприємницьку діяльність, то, в першу чергу, необхідно визначитися з її уявленнями про підприємництво.

Тереза Нельсон вважає, що в ході навчання підприємництва важливо зважати на гендерні особливості навчання [5]. В Україні частка жінок серед керівників підприємств і організацій складає 30%, а серед фізичних осіб-підприємців жінки становлять 46% [4].

Останнім часом, у силу своєї актуальності, проблема успішного підприємництва та успішного підприємця привертає все більше уваги вчених економічної та психологічної науки. Був проведений ряд досліджень психологічних особливостей підприємницької діяльності. Наприклад: оцінка підприємцями змісту, основних мотивів, позитивних та негативних сторін підприємницької діяльності (Л. М. Карамушка, Г. В. Гнускіна) [1]; застосування когнітивного підходу у вивченні феномену підприємця (Т.Ю. Кулаковський) [2].